

Ivana Mavračić Miković
Učiteljski fakultet
Sveučilište u Zagrebu

Izvorni znanstveni rad
UDK 373.24.018.26

STAVOVI RODITELJA I ODGOJITELJA O OBLICIMA SURADNJE I PARTNERSTVA U DJEČJEM VRTIĆU

Sažetak

Na obitelji su oduvijek, u većoj ili manjoj mjeri, utjecale gospodarske promjene, a uslijed napretka čovječanstva dolazi do promjene na osobnom planu roditelja u smislu potreba za novim poslom, obrazovanjem, statusom u društvu i sl. Bez obzira na to jesu li potrebe egzistencijalne, emocionalne ili fiziološke, one mijenjaju način življenja roditelja, ali i djece. S javljanjem potreba za institucionaliziranim obuhvatom djece u odgojno-obrazovnim ustanovama dogodile su se i neke promjene na obiteljskom i gospodarskom planu, što je dovelo do promjena u radu institucija. Modernizacija je ostavila trag i na obrazovanju roditelja koji su sada informiraniji i upućeniji u dječji razvoj te iziskuju više vremena i pažnje stručnih djelatnika. Kako bi se adekvatno odgovorilo potrebama roditelja profesionalni rad odgojitelja s roditeljima doživljava promjene. Nastojimo li djeci osigurati kvalitetniji i lakši boravak u ustanovama, bitna je uspostava suradničkih odnosa roditelja i odgojitelja. Istovremeno, uspostavljanje partnerskog odnosa sa stručnjacima ustanove od roditelja iziskuje razumijevanje, toleranciju, vrijeme, trud, ali i istinsku želju i namjeru u uspostavi i provedbi. Cilj ovog istraživanja bio je ispitivanje percepcije i stavova roditelja i odgojitelja o međusobnoj suradnji u svrhu poboljšanja i daljnjeg razvijanja partnerskog odnosa. Istraživanje je provedeno na uzorku od 237 ispitanika, 129 roditelja te 108 odgojitelja. Rezultati istraživanja pokazuju preklapanje mišljenja obje skupine ispitanika o individualnom razgovoru kao najadekvatnijem modalitetu suradnje odgojitelja i roditelja. Također je uočeno da se od modaliteta suradnje najviše prakticiraju standardni oblici komunikacije (oglasni kutići, roditeljski sastanci i dr.) dok roditelji priželjkuju modernizaciju modaliteta (komunikacija putem društvenih mreža, grupa i sl.).

Ključne riječi: *dobrobit djeteta, komunikacija, odgojno-obrazovna ustanova, razvoj*

UVOD

Stvaranje partnerskih i suradničkih odnosa roditelja i odgojno-obrazovne ustanove jedan su od preduvjeta za stvaranje optimalnih uvjeta koji su potrebni za postizanje poticajnog okruženja koje utječe na razvoj djeteta. Partnerstvo i suradnja različiti su pojmovi, no svrha uspostave takvog oblika odnosa je zapravo ista - dobrobit djeteta. Pojam suradnje možemo objasniti kao aktivnost odgojitelja i roditelja kojima je zajednički cilj dobrobit djeteta te svakodnevna izmjena informacija o događanjima u skupini, odnosno obavljanje i izvršavanje nekog zadatka koji za svoj konačni cilj ima kvalitetne promjene koje se ostvaruju dogovorom (Vukin, 2016). Petrović-Sočo (1995) pojam partnerstva definira kao zajedničku odgovornost obaju čimbenika za odgoj djeteta te ono upućuje na otvorenu i dvosmjernu komunikaciju odraslih s ciljem dobrobiti djeteta. Autorica Ljubetić (2014) također kao odliku partnerstva navodi dvosmjernu komunikaciju, ravnopravnost sudionika, kontinuitet, otvorenost, veliku razinu intrinzične motivacije za izgradnju i unaprjeđenje odnosa na svim poljima odgojno-obrazovnog rada, dok suradnju obilježava povremeno uključivanje roditelja u rad i aktivnosti ustanove, hijerarhije unutar odnosa sudionika te rijetka, površna i nedostavno otvorena i jednosmjerna komunikacija. Partnerstvo i suradnja, prema Ljubetić (2014) razlikuju se u načinu uključivanja roditelja u rad ustanove, vrstom komunikacije, inicijativom pojedinaca, motivacijom, aktivnostima, ali i ciljem. Za uspješnu uspostavu odnosa roditelja i odgojno-obrazovne ustanove koriste se različiti modaliteti suradnje: od onih koji osiguravaju jednosmjerni oblik komunikacije (oglasne ploče i letci) do onih koji pružaju dvosmjernu izmjenu informacija (roditeljski sastanci različitih oblika, svečanosti, izleti i radionice).

OD PARTNERSTVA DO SURADNJE

Bitni elementi za izgradnju suradničkog/partnerskog odnosa po Bronfenbrenner (1989) međusobno su uvažavanje znanja i vještina, iskrena i otvorena komunikacija, razumijevanje i empatija, međusobna suglasnost u određivanju ciljeva, zajedničko planiranje i donošenje odluka, otvorena i obostrana razmjena informacija, pristupačnost i međusobno razumijevanje, odsustvo etiketiranja i kritiziranja, zajednička procjena napretka. Ravnopravnost u partnerskom odnosu očituje se zajedničkom uključenošću, ali i jednakom odgovornošću pri postizanju cilja. Kako bismo stvorili kvalitetan partnerski odnos s roditeljima bitno je zadovoljavanje preduvjeta koji su temelj za izgradnju. Jedan od preduvjeta je stvaranje povjerenja, što je moguće jedino prepoznavanjem i zadovoljavanjem specifičnih potreba roditelja. Važan preduvjet predstavlja i stav odgojitelja, odnosno njegovo viđenje važnosti partnerskog odnosa. Prema Ivšanin i Vrbanc (2015) konstruktivno partnerstvo između roditelja i odgojitelja treba se temeljiti prvenstveno na poznavanju i razumijevanju očekivanja u vezi s njihovim pojedinačnim ulogama. Kako bismo uistinu krenuli prema izgradnji partnerskih odnosa obitelji i predškolske ustanove bitno je shvatiti temeljne razlike među pojmovima, a to možemo samo kroz stalna ispitivanja, rasprave i evaluacije te zajedničku refleksiju trenutnih odnosa. S takvim saznanjem stvaramo uvjete za postojanje kvalitetnih suradničkih

odnosa, odnosno kvalitetan temelj za izgradnju sigurnog i poticajnog okruženja za dijete i njegov daljnji uspjeh. U odnosu roditelja i odgojitelja informacija je temelj razvoja (Rosić i Zloković, 2003). Partnerskim odnosom roditelja i odgojitelja dolazi do izmjene vlastitih iskustava koja se dotiču djetetova razvoja. Ono se temelji na dvosmjernom informiranju. Što dobivamo stvaranjem kvalitetnog partnerskog odnosa? Neupitno mnogo! Bronfenbrenner (1989) prema Hansen Kirsten, Kaufman Roxane, Walsh Burke (2001) tvrdi da programi koji stavljaju naglasak na direktno uključivanje roditelja u aktivnosti potiču razvoj djeteta te će imati konstruktivni utjecaj u bilo kojoj dobi. Što se ranije započne s tim i što dulje aktivnosti traju, to će dijete imati više koristi. Velik broj autora (Ljubetić, 2014; Milanović, 2014; Rosić, 2005; Rosić i Zloković, 2003) koji se bave problematikom odnosa roditelja i učitelja/odgojitelja, navode višestruke koristi partnerstva za sve sudionike odnosa: korist za djecu, roditelje, učitelje/odgojitelje te korist za ustanovu (škola/vrtić). Kvalitetno partnerstvo očituje se na svim subjektima procesa: djetetu, roditelju, odgojitelju i ustanovi. Roditeljima daje osjećaj sigurnosti te podršku u obavljanju svoje roditeljske dužnosti kroz proširivanje znanja na području dječjeg razvoja te stvaranja kvalitetnog i optimalnog okruženja u vlastitom domu. Osjećaju se kompetentnijima jer su ravnopravno uključeni u odgojno-obrazovni rad, sigurnijima, cjenjenijima, ali i zadovoljnijima jer njihovo zadovoljstvo proizlazi iz zadovoljstva djeteta. Stvarajući kvalitetan odnos roditelja i odgojitelja, kojem je odlika primjerena komunikacija, djetetu služimo kao primjer izgradnje i uspostavljanja primjerenog socijalnog kontakta. Od dobrog partnerskog odnosa najveću korist nedvojbeno imaju djeca. Djetetu se daje i jača osjećaj sigurnosti i vlastite vrijednosti (Rosić i Zloković, 2003). Djeca uče po modelu, a njihovi najveći modeli upravo su sami roditelji i odgojitelji. Odnos roditelja i odgojitelja mora biti primjer komunikacijskih vještina, empatije i svega već prije navedenoga što podrazumijeva partnerski odnos. Koristi imaju i ustanove u kojima se stvaranjem kvalitetnih partnerskih odnosa i suradnje dolazi do raznolikosti i veće kvalitete rada – roditelji sudjeluju kroz donacije, u izradi i ostvarenju plana i programa, odgojitelji rade na sebi i svojim kompetencijama što dovodi do kvalitetnijeg odgojno-obrazovnog procesa. Od dobre suradnje koristi imaju i odgojitelji. Kroz povratne informacije o svome radu stvaraju i nadopunjuju sliku o sebi, grade samopouzdanje dobivajući pozitivne komentare na svoj rad što dovodi do zadovoljstva u profesiji. Odgojitelji roditeljima često služe kao produžena ruka u odgoju, pomažu kod neobjektivnosti zbog velike uključenosti emocija. Kako je svako dijete individua za sebe, tako se razlikuje po potrebama i zahtjevima. Upravo do tih spoznaja odgojitelji dolaze kroz suradnju s roditeljima te time stvaraju optimalne uvjete za kvalitetan dječji razvoj u predškolskoj ustanovi. Odgojitelji će stvoriti bolje i opuštenije okruženje za rad, što utječe prvenstveno na djecu, a i njih same. Imaju mogućnost argumentiranja i objašnjavanja kroz različite oblike suradnje koje provode u svome radu. Osjećat će se sigurnije u provedbi svojih postupaka te će dobiti dodatan poticaj za rad, osjećaj kompetentnosti, ali i ono najvažnije, pomoć pri stvaranju optimalnih uvjeta za djetetov razvoj.

MODALITETI SURADNJE ODGOJITELJA I RODITELJA

Živimo u vremenu značajnih promjena koje od nas zahtijevaju novi i brži način izmjene informacija i različitih mogućnosti komuniciranja među čimbenicima odgoja. Cjeloživotno obrazovanje djelatnika odgojno-obrazovnog sustava ističe se stalnim stručnim usavršavanjima na raznim područjima, ovisno o interesima i potrebama pojedinaca u određenom trenutku. Stručnjaci tragaju za odgovarajućim načinima komunikacije s roditeljima. Istraživanja i promjene na područjima partnerskih odnosa odgojno-obrazovnih ustanova ne događaju se samo u Republici Hrvatskoj (Ljubetić, Mandarić Vukšić, 2011; Mavračić Miković, Tot, 2019; Mohorić, Nenadić-Bilan, 2019; Petrović-Sočo, 1995), nego i u državama diljem svijeta (Nelson, Guerrero, 2009; Handerson, Mapp, 2002). Jedna od najistaknutijih jest američka neprofitabilna udruga roditelja i učitelja, PTA, koja je izdala priručnik u kojem navode tri potrebna koraka za izgradnju uspješnih partnerskih odnosa roditelja i škole: podizanje svijesti o moći sudjelovanja obitelji i zajednice, poduzimanje radnji za proširivanje uključenosti kroz specifične programe i radionice i proslava uspjeha nakon što ustanova uoči veću uključenost i utjecaj partnerskih odnosa. Način komunikacije s roditeljima možemo podijeliti na posredni (jednosmjerni) oblik komunikacije te neposredni (dvosmjerni) oblik komunikacije (Crnjac, 2007) što je prikazano u Tablici 1.

Tablica 1. Prikaz modaliteta suradnje kroz oblike komunikacije

POSREDNI (JEDNOSMJERNI) OBLIK	NEPOSREDNI (DVOSMJERNI) OBLIK
<ul style="list-style-type: none"> • „kutići“ za roditelje • Leci • Kutije za prijedloge/kritike 	<ul style="list-style-type: none"> • Roditeljski sastanci • Individualni razgovori • Završne svečanosti • Radionice • Izleti • Uključivanje u odgojno-obrazovni rad • „Vrtički spomenar“ • Grupe podrške roditeljima

prema Crnjac (2007)

Da bi komunikacija s roditeljima bila uspješna, odnosno partnerska, mora biti isključivo dvosmjerna. Jednosmjerni oblici mogu služiti kao pomoćna sredstva, ali nikako kao jedini oblik komunikacije. Prema Ljubetić (2014) dobra komunikacija može pomoći obitelji djeteta da nauči nešto novo pomoću seminara ili nekih drugih radionica koje se održavaju unutar ili izvan ustanove koju dijete pohađa. Modernizacija društva odrazila se i na modalitet suradnje roditelja i odgojitelja, što se očituje u potpuno novom načinu komunikacije kao što su video i foto dokumentacija skupine, društvene mreže, Viber i WhatsApp grupe, e-mail, mrežne stranice vrtića te prijenosi uživo boravka djeteta u skupini. Iako su jednostavni za korištenje, potpuno su novi oblici suradnje te nisu dovoljno poznate sve pozitivne, ali i negativne strane ovakvog načina komunikacije. S obzirom na novu zakonsku regula-

tivu (Zakon o zaštiti osobnih podataka) izrazito je važno uputiti sve subjekte ovakvih modaliteta suradnje u pravilno korištenje dobivenih informacija. Kroz kontinuirano praćenje dokumentacije, roditeljima dajemo mogućnost shvaćanja procesa djetetove igre i razvojnog statusa djeteta u odnosu na drugu djecu i njega samoga. Dokumentacija bi trebala biti svakodnevna te dostupna u svakom trenutku svakom roditelju, stoga odgojitelji koriste nove kanale komunikacije kao što su grupe na društvenim mrežama ili mobilnim telefonima. Takav način komunikacije omogućava trenutnu vidljivost objavljenih podataka u bilo koje vrijeme s bilo kojeg mjesta te je jednostavna za korištenje i ekonomski dostupna svima (ako gledamo da svaki roditelj danas koristi „pametni“ telefon). Pridavajući važnost procesu dokumentiranja odgoja i obrazovanja (snimkama ili fotografijama), roditeljima približavamo rad skupine, prikazujemo tijek i smisao same aktivnosti koju provodimo u skupini. Ne samo da će vidjeti svoje dijete, nego i trud i napor odgojitelja, što dovodi do stvaranja bolje slike o odgojiteljima.

Tablica 2. Pozitivne i negativne strane suvremenih modaliteta suradnje

MODALITET SURADNJE	POZITIVNE STRANE	NEGATIVNE STRANE
Video i foto dokumentacija	<ul style="list-style-type: none"> • Jasniji i cjelovitiji prikaz odgojno-obrazovnog procesa roditeljima 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak opreme odgojitelja • Iziskuje puno vremena • Materijalni izdaci
Društvene mreže	<ul style="list-style-type: none"> • Pristupačnost svim subjektima suradnje 	<ul style="list-style-type: none"> • Neregulirano korištenje podataka od strane svih subjekata
Viber i WhatsApp grupe	<ul style="list-style-type: none"> • Dostupnost u svakom trenu i na svakom mjestu • Jednostavnost pri korištenju • Brzi protok informacija 	<ul style="list-style-type: none"> • Dostupnost u svakom trenu i na svakom mjestu • Izmjena privatnih brojeva telefona odgojitelja i roditelja
E-mail	<ul style="list-style-type: none"> • Dostupnost u svakom trenu 	<ul style="list-style-type: none"> • Dostupnost u svakom trenu
Vrtičke mrežne stranice	<ul style="list-style-type: none"> • Dostupne u svakom trenu 	<ul style="list-style-type: none"> • Nemogućnost objavljivanja svih podataka • Neredovita ažuriranost stranica
Prijenosi uživo boravka djeteta u skupini	<ul style="list-style-type: none"> • Dostupne u svakom trenu • Razumijevanje i uvid u cijeli kontekst odgojno-obrazovnog procesa 	<ul style="list-style-type: none"> • Treba odgojitelja (opuštenost) • Privatnost djece i odgojitelja • Neshvaćanje konteksta odgojnih postupaka (ako se situacija ne vidi u potpunosti)

(osobna obrada autorice)

Hansen i sur. (2001) kao oblik suradnje s roditeljima spominju i Obiteljsko savjetodavno vijeće, OSV. Članovi vijeća bili bi roditelji djece uključene u program, ali i osobe iz šire

zajednice. Broj članova ovisi o veličini predškolske ustanove, a cilj je pomoć u osmišljavanju, ostvarivanju i popularizaciji programa. Obiteljsko savjetodavno vijeće susreće se s djelatnicima predškolske ustanove kako bi zajedno reflektirali odgojno-obrazovni rad i sam rad dječjeg vrtića. Inovativna komunikacija s roditeljima kroz ilustracije (npr. metoda NTC suradnje s roditeljima prikazana na Slici 1.) i igre privlače dodatnu pozornost samih roditelja te se stvaraju temelji za izgradnju partnerskih odnosa.

Slika 1. NTC metoda suradnje s roditeljima

(odgojiteljice Martina Katava i Ivana Matić, DV "Hrvatski Leskovac")

Odabir modaliteta suradnje roditelja i odgojitelja ovisi najviše o odgojiteljima, ali i roditeljima te njihovim interesima i znanju. U odabranom obliku suradnje jasno su izražene kompetencije odgojitelja, ali i stavovi i uvjerenja, svjesno ili nesvjesno, a oni ovise o implicitnoj pedagogiji odgojitelja. U skladu s navedenim, temeljni cilj ovoga istraživanja jest ispitati percepcije i stavove roditelja i odgojitelja o njihovoj međusobnoj suradnji i partnerskom odnosu. Sukladno tome postavljene su sljedeće hipoteze: postoje statistički značajne razlike u stavovima i mišljenjima roditelja o razini uključenosti roditelja u suradnički odnos odgojitelj-roditelj u odnosu na broj djece u obitelji te stupanj njihova obrazovanja (H1) te postoje statistički značajne razlike u stavovima i mišljenjima odgojitelja o razini uključenosti roditelja u suradnički odnos odgojitelj-roditelj u odnosu na njihovo radno iskustvo i dob (H2).

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Uzorak

Ispitanici su podijeljeni u dvije skupine: korisnici usluge – roditelji i davatelji usluge – odgojitelji. U istraživanju¹ je sudjelovalo 237 ispitanika s područja Grada Zagreba i Zagrebačke županije, od čega je 108 anketnih upitnika odgojitelja, od kojih je 6 upitnika bilo nepotpuno pa nisu uvršteni u obradu podataka te 129 upitnika roditelja, od kojih je 101 obrađen za potrebe istraživanja (ostatak je imao nepotpun unos podataka). Podaci su prikupljeni anketnim upitnikom. U ovom radu koristila su se dva anketna upitnika, jedan za roditelje i jedan za odgojitelje. Anketni upitnici kreirani su na temelju proučavanja literature vezane za temu. Kako je vidljivo iz obrađenih podataka u Tablici 3, nešto više od polovice ispitanika, njih 53, ima dvoje djece, odnosno 52,5%, jedno dijete ima 27 ispitanika (26,7%), dok troje i više djece ima 21 ispitanik, odnosno njih 20,8%, što je najslabiji rezultat, ali izrazito visok s obzirom na demografsko stanje Republike Hrvatske.

Tablica 3. Broj djece roditelja u uzorku

<i>Broj djece</i>	<i>Frekvencija</i>	<i>Postotak frekvencije u ukupnom uzorku</i>
Jedno dijete	27	26,7
Dvoje djece	53	52,5
Troje djece	21	20,8
Ukupno	101	100,0

U Tablici 4 prikazani su podaci koji se odnose na razinu obrazovanja ispitanika u kojoj kod obrazovanja roditelja prevladava srednja stručna sprema (57,4%), dok su viša (16,8%) i visoka stručna sprema (25,7%) slabije zastupljene. Preko četiri petine odgojitelja ima višu stručnu spremu (82,4%), dok su visoka (12,7%) i srednja stručna sprema (4,9%) slabije zastupljene. Najveće razlike roditelja i odgojitelja uočavaju se kod srednje stručne spreme u kojoj prevladavaju roditelji te više stručne spreme u kojoj prevladavaju odgojitelji. Odgojitelji koji imaju srednju stručnu spremu, njih 4,9%, završili su srednju školu za odgojitelje.

¹ Istraživanje je dio većeg istraživanja provedenog za potrebe izrade diplomskog rada: Mavračić Miković, I. (2018). *Percepcija i stavovi odgojitelja i roditelja o međusobnoj suradnji i partnerskom odnosu.*

Tablica 4. Zastupljenost obrazovanja roditelja i odgojitelja

<i>Stručna sprema</i>	<i>Roditelji</i>		<i>Odgojitelji</i>	
	<i>Fr.</i>	<i>%</i>	<i>Fr.</i>	<i>%</i>
Srednja stručna sprema	58	57,4	5	4,9
Viša stručna sprema	17	16,8	84	82,4
Visoka stručna sprema	26	25,7	13	12,7
Ukupno	101	100,0	102	100,0
Bilješka. Fr. - frekvencija, % – postotak frekvencije u ukupnom uzorku.				

Prema podacima zastupljenim u Tablici 5 otprilike polovica odgojitelja ima 6-15 godina radnog staža u struci (50; 49 %). Zatim su najzastupljeniji odgojitelji s do 5 godina staža (22; 21,6%), 16-26 godina (18; 17,%) te je najmanje onih s više od 26 godina staža (12; 11,8%).

Tablica 5. Radni staž odgojitelja u struci

<i>Radni staž</i>	<i>Frekvencija</i>	<i>Postotak</i>
Do 5 godina	22	21,6
Od 6 do 15 godina	50	49,0
Od 16 do 26 godina	18	17,6
Više od 26 godina	12	11,8
Ukupno	102	100,0

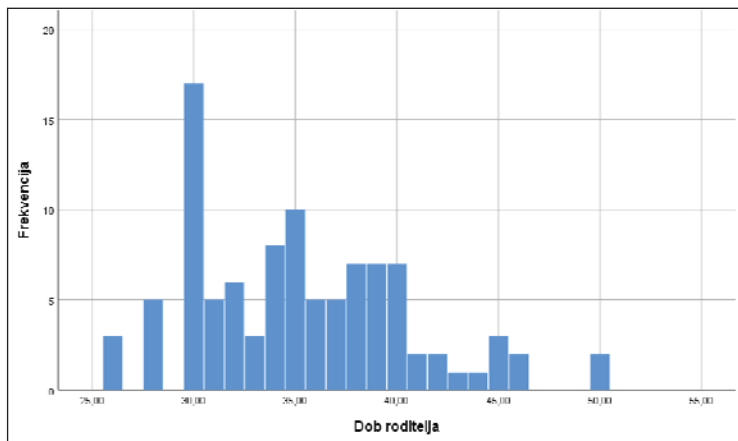
Dob ispitanika prikazana je u Tablici 6. Prosječna starosna dob roditelja je 35,25, dok je odgojitelja 38,24 godine, što pokazuje da su roditelji ($M = 35,25$; $SD = 5,24$) u prosjeku 4 godine mlađi od odgojitelja ($M = 39,24$; $SD = 9,97$). Najmlađi roditelj ima 26 godina, a najstariji 50, dok najmlađi odgojitelj ima 25 godina, a najstariji 63.

Tablica 6. Dob roditelja i odgojitelja u uzorku (u godinama)

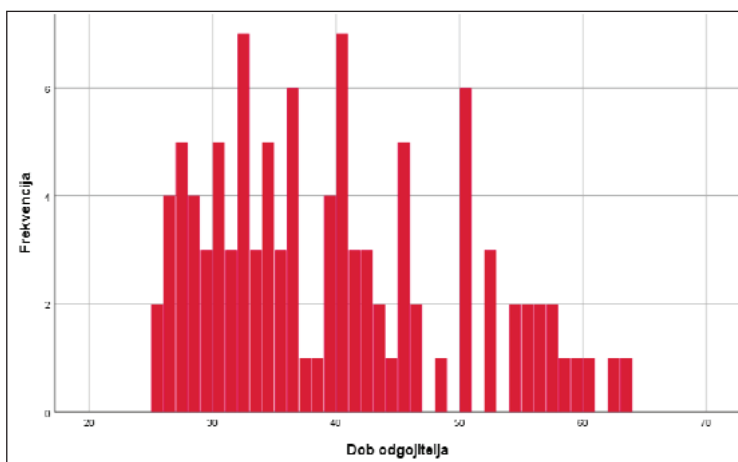
<i>Ispitanici</i>	<i>Aritmetička sredina</i>	<i>Standardna devijacija</i>
Roditelji	35,25	5,24
Odgojitelji	39,24	9,97

Grafičkim prikazom (Grafikon 1 i Grafikon 2) detaljnije su prikazane vrijednosti starosne dobi roditelja i odgojitelja. Najviše roditelja je između 30 i 46 godina te je izrazito mali broj roditelja starijih od 45 godina. Promotrimo li starost odgojitelja, najmanje je odgojitelja koji imaju 55 godina ili više.

Grafikon 1. Zastupljenost dobi roditelja u uzorku

Grafikon 2. Zastupljenost dobi odgojitelja u uzorku

REZULTATI I RASPRAVA

Roditelji i odgojitelji odgovarali su na pitanje „Koje oblike suradnje ste uočili u dječjem vrtiću?“ (Tablica 7). Kao odgovori na pitanje bilo je ponuđeno 14 modaliteta suradnje: oglasne ploče „kutići“, roditeljski sastanci, tematski roditeljski sastanci, kreativne radionice, dan otvorenih vrata, grupe podrške roditeljima, ispitivanje stavova i mišljenja anketama, izmjene informacija e-mailom, SMS-om, Viber ili WhatsApp grupom, fotografiranje, snimke te dječji radovi i individualni razgovor roditelja i odgojitelja. Roditelji su najčešće odabirali odgovore „oglasne ploče/kutići“ (100; 99% ukupnog broja roditelja) te „roditeljski sastanak“ (95; 94,1%) i „dječji radovi“ (90; 89,1%). Navedeni rezultati su u skladu s općim očekiva-

njima jer su upravo ti modaliteti suradnje obvezni u svim ustanovama ranog i predškolskog odgoja. Zanimljiv je podatak da su obje skupine ispitanika imala najmanje doticaja sa suvremenim modalitetima suradnje kao što su razmjene informacija SMS-om, Viber ili WhatsApp grupom (tek 10,9% roditelja, odnosno njih 11 i 14,7% odgojitelja, odnosno 15) te e-mailom (roditelji 2, 2%, odgojitelji 30, odnosno 29,4%), unatoč dobivenim podacima o starosti ispitanika pomoću kojih saznajemo kako je prosječna dob ispitanika srednja starosna dob, što znači da su dovoljno informatički obrazovani za korištenje ovakvih modaliteta suradnje. Istraživanje Mohorić i Nenadić-Bilan (2019) također navodi kao oblik komunikacije s roditeljima komunikaciju e-mailom te zajedničkom Facebook stranicom. Iako ovakav oblik suradnje zahtijeva materijalne izdatke korisnika, smatra se da je ekonomski dostupna svima budući da svaki roditelj danas koristi „pametni“ telefon. Postoji mogućnost da roditelji žele češći osobni kontakt s odgojiteljem i nisu pobornici komunikacije s odgojiteljem o djetetu pomoću suvremene tehnologije. Uz već gore navedene modalitete suradnje koje su roditelji najčešće odabirali, više od polovice roditelja sudjelovalo je u navedenim oblicima suradnje: „tematski roditeljski sastanci“ (56,4%), „kreativne radionice“ (68,3%), „ispitivanje stavova i mišljenja putem anketa“ (5,4%), i „fotografije djece u aktivnostima“ (62,4%). Iako Kanjić i Boneta (2012) u svom istraživanju spominju dodatne oblike suradnje kao što su posjećivanje djetetova doma te obiteljski izleti, postavlja se pitanje postoji li mogućnost postojanja ovakva oblika suradnje u svim odgojno-obrazovnim ustanovama zbog postojanja raznih regulativa, što zakonskih, što osobnih regulativa (primjer: Sigurnosno-zaštitne mjere i protokoli postupanja DV „Utrine“; nemogućnost prijevoza djeteta mlađeg od pet godina u autobusu bez pratnje roditelja i (ne)potpisivanje suglasnosti o odlasku izvan vrtića).

Tablica 7. Odgovori na pitanje „Koje ste oblike suradnje roditelja i odgojitelja uočili u dječjem vrtiću?“

<i>Oblici suradnje u vrtiću</i>	<i>Roditelji</i>		<i>Odgojitelji</i>	
	<i>Fr.</i>	<i>%</i>	<i>Fr.</i>	<i>%</i>
a) Oglasne ploče/kutići	100	99,0	102	100,0
b) Roditeljski sastanci	95	94,1	102	100,0
c) Tematski roditeljski sastanci	57	56,4	100	98,0
d) Kreativne radionice	69	68,3	100	98,0
e) Dan otvorenih vrata	12	11,9	43	42,2
f) Grupe podrške roditeljima	7	6,9	15	14,7
g) Ispitivanje stavova i mišljenja roditelja putem anketa	56	55,4	73	71,6
h) Uključivanje roditelja kroz posjete skupinama	13	12,9	52	51,0
i) Izmjene informacija e-mailom	2	2,0	30	29,4
j) Izmjene informacija SMS-om, Viber ili WhatsApp grupom	11	10,9	15	14,7

k) Fotografije djece u aktivnostima	63	62,4	71	69,6
l) Snimke djece u aktivnostima	23	22,8	44	43,1
m) Dječji radovi	90	89,1	92	90,2
n) Individualni razgovor roditelj-odgojitelj	81	80,2	102	100,0
Ukupno	679	-	941	-

Kako bi se utvrdilo postoje li statistički značajne razlike u stavovima i mišljenjima roditelja o razini uključenosti roditelja u suradnički odnos odgojitelj-roditelj u odnosu na broj djece u obitelji te stupnju obrazovanja, provedena je dvofaktorska analiza varijance za nezavisne uzorke. Zavisnu varijablu predstavljao je ukupan broj odgovora označenih na pitanju „Koje ste oblike suradnje uočili u dječjem vrtiću?“ (pojedinačni odgovori su u Tablici 7). Visoki broj odabranih odgovora predstavlja izraženije mišljenje da bi roditelji trebali biti uključeni u suradnički odnos odgojitelj-roditelj. Nezavisne varijable broj su djece u obitelji (Tablica 3) te stupanj obrazovanja roditelja (Tablica 4). Podaci o izraženosti zavisne varijable u svim podskupinama nalaze se u Tablici 8.

Tablica 8. Broj označenih odgovora na pitanju „Koje ste oblike suradnje uočili u dječjem vrtiću?“ za sve kombinacije nezavisnih varijabli

<i>Obrazovanje</i>	<i>Broj djece u obitelji</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>
Srednja stručna sprema	Jedno dijete	6,19	2,64	16
	Dvoje djece	7,26	2,35	31
	Troje djece	7,64	1,80	11
	Ukupno	7,03	2,37	58
Viša stručna sprema	Jedno dijete	7,00	2,71	4
	Dvoje djece	6,60	1,35	10
	Troje djece	6,33	1,15	3
	Ukupno	6,65	1,62	17
Visoka stručna sprema	Jedno dijete	6,00	1,41	7
	Dvoje djece	6,17	1,64	12
	Troje djece	6,14	1,95	7
	Ukupno	6,12	1,61	26
Ukupno za broj djece u obitelji	Jedno dijete	6,26	2,33	27
	Dvoje djece	6,89	2,07	53
	Troje djece	6,95	1,86	21
Ukupno za sve sudionike		6,73	2,10	101

Normalnost distribucije zavisne varijable za svaku kombinaciju nezavisnih varijabli provjerena je Shapiro-Wilk testom. Distribucija kombinacije skupina s višom stručnom spremom i troje djece ($W(3) = ,750$; $p < ,001$), kao i s visokom stručnom spremom i troje djece ($W(7) = ,765$; $p = ,018$) statistički značajno odstupaju od normalne distribucije. S obzirom na to da analiza varijance dobro tolerira umjerena odstupanja od normalne distribucije te da je u uzorku 7 podskupina zadovoljilo uvjete, provedena je dvosmjerna analiza varijance. Leveneov test za homogenost varijance potvrdio je da se varijance različitih skupina statistički značajno ne razlikuju ($F_{Levene}(8, 92) = 1,398$; $p = ,208$) čime je zadovoljen uvjet homoscedasticiteta za provedbu analize varijance. Nisu pronađeni sudionici koji previše odstupaju od prosjeka niti u jednoj podskupini.

Tablica 9. Provjere normalnosti distribucije za sve podskupine

Stručna sprema	Broj djece u obitelji	Shapiro-Wilk		
		KS	df	P
Srednja stručna sprema	Jedno dijete	,955	16	,573
	Dvoje djece	,945	31	,111
	Troje djece	,957	11	,729
Viša stručna sprema	Jedno dijete	,773	4	,062
	Dvoje djece	,896	10	,198
	Troje djece	,750	3	,000
Visoka stručna sprema	Jedno dijete	,952	7	,752
	Dvoje djece	,916	12	,251
	Troje djece	,765	7	,018

Tablica 10. Rezultati dvosmjerne analize varijance kojom se provjerava uloga obrazovanja i broja djece u obitelji u variranju ukupnog broja odgovora na pitanje "Koje ste oblike suradnje uočili u dječjem vrtiću?"

	Sume kvadrata	Stupnjevi slobode	Srednji kvadrati	F-omjer	Značajnost
Obrazovanje	13,917	2	6,958	1,567	,214
Broj djece u obitelji	1,223	2	0,612	0,138	,872
Obrazovanje * Broj djece u obitelji	9,154	4	2,288	0,515	,725
Reziduali	408,509	92	4,440		
Ukupno	5020,000	101			

Ne postoji statistički značajna razlika u viđenju suradnje i partnerskih odnosa ispitanika s obzirom na broj djece u obitelji ($F(2, 92) = 0,318$; $p = ,872$) i stupanj njihova obrazovanja ($F(2, 92) = 1,567$; $p = ,214$). Interakcija obrazovanja roditelja i broja djece u obitelji

također nije pronađena ($F(4, 92) = 0,515$; $p = ,725$), stoga je prva hipoteza odbačena. Povezanost dobi odgojitelja i mišljenja da bi roditelji trebali biti uključeni u suradnički odnos odgojitelj-roditelj provjerena je izračunom Pearsonovog koeficijenta korelacije između dobi odgojitelja i broja odgovora označenih na pitanju „Koje ste oblike suradnje uočili u dječjem vrtiću?“ Nije pronađena statistički značajna povezanost ($r = ,065$; $p = ,526$). Povezanost radnog staža odgojitelja u struci i mišljenja da bi roditelji trebali biti uključeni u suradnički odnos odgojitelj-roditelj provjerena je izračunom Spearmanovog koeficijenta korelacije. Korišten je neparametrijski koeficijent s obzirom na to da je staž mjeran na ordinarnoj ljestvici (Tablica 9). Nije pronađena statistički značajna povezanost ($r_s = -,010$; $p = ,917$). Druga hipoteza time je također odbačena. Iznimno bitne podatke (Tablica 11) dobili smo na temelju analize podataka pitanja koji bi oblik suradnje najviše odgovarao ispitanicima. Ispitanici su odabrali po jedan odgovor. Roditelji su najčešće odabirali odgovore „individualni razgovor roditelj-odgojitelj,“ (26,7%) što pokazuje interes roditelja za razvoj vlastitog djeteta te njegov život u odgojno-obrazovnoj ustanovi, ali i težnju za poboljšanjem kvalitete života dijeleći informacije s odgojiteljima. Ovaj odabir ispitanika podudara se s provedenim istraživanjima Mohorić i Nenadić-Bilan (2019) u kojem se ispitanici također opredjeljuju za modalitet suradnje individualni razgovor roditelj-odgojitelj. Roditelji su također visoko rangirali klasičan modalitet suradnje „roditeljski sastanci“ (21,8%). Najzanimljiviji podatak jest informacija o odabiru suvremenog oblika komunikacije s roditeljima: „izmjene informacija SMS-om, Viber ili WhatsApp grupom“ (18,8%). Ovakav odabir modaliteta suradnje govori o promjenama u razmišljanju i pristupu roditelja čitavom konceptu partnerskog odnosa, no dolazimo do pitanja o poštivanju privatnosti odgojiteljevih podataka (broj telefona). Ovaj oblik suradnje osigurao bi brzi protok informacija, što uvelike pomaže roditeljima koji ponekad nisu u mogućnosti pogledati oglasnu ploču/kutić (zbog bolesti djece, poslovnih obveza i sl.) te u radu odgojitelja što je vrlo važno. Odgojitelji su najčešće navodili odgovore „individualni razgovor roditelj-odgojitelj“ (26; 25,5%) zato što je to najbolji način za dobivanje detaljnijih informacija o djetetu koje dovode do primjerenog postupanja u odgojnim procesima, nuđenja poticaja i zadovoljavanje dječjih interesa i potreba. Odgojitelji također odabiru „oglasne ploče/kutiće“ (18; 17,6%) zato što su najjednostavniji oblik komunikacije te su uvijek dostupni svima i u bilo koje vrijeme bez obzira na materijalne mogućnosti kao što je slučaj sa suradnjom putem SMS-a i navedenih grupa. Nadalje „roditeljski sastanci“ (13; 12,7%) te „izmjene informacija SMS-om, Viber ili WhatsApp grupom“ (11; 10,8%) ne razlikuju se puno prema dobivenim podacima, stoga je jasno da odgojitelji teže za novijim oblicima suradnje. Ostale odgovore odabralo je manje od 10% odgojitelja. U odnosu na oblike suradnje u kojima su odgojitelji i roditelji najviše sudjelovali, najveća razlika pokazala se u broju odgovora „izmjene informacija SMS-om, Viber ili WhatsApp grupom,“. Najveće razlike između roditelja i odgojitelja nađene su u učestalosti odabira odgovora „roditeljski sastanci“ i „izmjene informacija SMS-om, Viber ili WhatsApp grupom“ koje češće navode roditelji, te „oglasne ploče/kutiće“ koje češće navode odgojitelji. Dobiveni podaci pokazuju da se modalitet suradnje koji najviše odgovara roditeljima i odgojiteljima razlikuje te on ovisi o potrebama i stavovima pojedinaca. Za stvaranje kvalitetnog partnerskog odnosa savjetuje se interna provedba anketnih upitnika u odgojnim skupinama kako bi se odabrao

modalitet suradnje koji odgovara roditeljima i odgojiteljima. Anketni upitnik može samostalno kreirati odgovitelj ili u dogovoru s roditeljima ovisno o modalitetima koji im stoje na raspolaganju.

Tablica 11. Oblici suradnje koji bi roditeljima i odgojiteljima najviše odgovarali

<i>Oblici suradnje u vrtiću</i>	<i>Roditelji</i>		<i>Odgojitelji</i>	
	<i>Fr.</i>	<i>%</i>	<i>Fr.</i>	<i>%</i>
a) Oglasne ploče/kutići	9	8,9	18	17,6
b) Roditeljski sastanci	22	21,8	13	12,7
c) Tematski roditeljski sastanci	5	5,0	7	6,9
d) Kreativne radionice	7	6,9	7	6,9
e) Dan otvorenih vrata	1	1,0	1	1,0
f) Grupe podrške roditeljima	2	2,0	2	2,0
g) Ispitivanje stavova i mišljenja roditelja putem anketa	2	2,0	1	1,0
h) Uključivanje roditelja kroz posjete skupinama	1	1,0	3	2,9
i) Izmjene informacija e-mailom	1	1,0	1	1,0
j) Izmjene informacija SMS-om, Viber ili WhatsApp grupom	19	18,8	11	10,8
k) Fotografije djece u aktivnostima	2	2,0	5	4,9
l) Snimke djece u aktivnostima	1	1,0	3	2,9
m) Dječji radovi	2	2,0	4	3,9
n) Individualni razgovor roditelj-odgojitelj	27	26,7	26	25,5
Ukupno	101	100,0	102	100,0

ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati stavove i percepciju roditelja i odgojitelja o modalitetima suradnje u predškolskim ustanovama (uočene suradnje te suradnje koje bi im najviše odgovarale). Nakon interpretacije dobivenih podataka uočena je raznovrsnost ponuđenih modaliteta suradnje od strane odgojitelja, čime odgojitelji prikazuju svoje kompetencije prilagođavanja različitim potrebama pojedinaca, odnosno individualizirani pristup roditeljima. Rezultati također pokazuju da se obje skupine ispitanika odlučuju za individualni razgovor roditelj-odgojitelj kao modalitet suradnje koji bi im najviše odgovarao. Odnosi li se to na kratku izmjenu informacija kod dolaska i odlaska ili individualni razgovor po definiranju Glušić i Pustaj (2008), potrebno je dodatno ispitati u nekim detaljnijim istraživanjima. Zanimljiv je podatak koji se odnosi na oglasne ploče/kutiće, kao jedan od oblika suradnje za koji se ne pokazuje veliki interes, iako je zastupljen u gotovo svim vrtićima, ali i uočen od obje skupine ispitanika. Postavlja se pitanje je li uistinu potreban ovaj oblik komunikacije te

treba li se okrenuti nekim novim, modernijim oblicima kao što je komunikacija kroz razne aplikacije, društvene mreže i sl. Izgradnja partnerskih odnosa roditelja i odgojno-obrazovne ustanove, ponajviše odgojitelja, od velike je važnosti za stvaranje optimalnih uvjeta za kvalitetan dječji razvoj te boravak u dječjem vrtiću. Djeca uče po modelu, a upravo su ti modeli roditelji i odgojitelji. Kako bismo pružili kvalitetan primjer djeci, primjeren način odnošenja jednih prema drugima, treba biti na razini koja se smatra profesionalnom. Jasna i dvosmjerna komunikacija, povjerenje i razumijevanje te uvažavanje mišljenja. O važnosti partnerskog odnosa nije potrebno puno govoriti jer kada kažemo da najviše od tog odnosa dobivaju djeca, to nam govori sve. U suvremenom svijetu dolazi do napretka tehnologije što dovodi do promjena u ophođenju prema roditeljima. Kako bi izgradili kvalitetne partnerske odnose, koristimo različite modalitete suradnje koji ovise o interesima sudionika, ali i njihovim kompetencijama, prethodnom znanju, stavovima i uvjerenjima kojih su svjesni ili nesvjesni. Važno je napomenuti da je partnerstvo izazov koji zahtijeva vrijeme, razumijevanje, toleranciju i motivaciju, na privatnom ili poslovnom planu. Nije lako biti dobar partner, ali zaista nije ni nemoguće. Potrebno je uložiti puno ljubavi, truda, energije i volje, a sve zbog jedne važne svrhe, u ovom slučaju, dobrobiti djeteta.

BIBLIOGRAFIJA

- Bronfenbrenner, U. (1989). The ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), 723-742.
- Crnjac, M. (2007) *Komunikacija u nastavi*. Diplomski rad. Slavonski Brod: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
- Gluščić, J., Pustaj, M. (2008). *Roditelj, dijete, odgojitelj*. Jastrebarsko: vlastita naklada-Jasenka Gluščić.
- Hansen Kirsten, A., Kaufman Roxane, K., Walsh Burke, K. (2001). *Kurikulum za vrtiće*. Zagreb: Udruga roditelja Korak po korak za promicanje kvalitete življenja djece i obitelji.
- Ivšanić, I., Vrbanec, D. (2015) Razvijanje partnerstva s roditeljima. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima.*, 21 (79), 24-25.
- Ljubetić, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element.
- Mavračić Miković, I. (2018). *Percepcija i stavovi odgojitelja i roditelja o međusobnoj suradnji i partnerskom odnosu*. Diplomski rad. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Mavračić Miković, I., Tot, D. (2019). Uloga profesionalnih znanja i vještina odgojitelja u izgradnji i razvijanju partnerstva s roditeljima. U: *Knjiga sažetaka održanog simpozija „Cjeloživotnim obrazovanjem do profesionalnog identiteta“*, Sisak: Karika Sisak, 48-49.
- Milanović, M. i sur. (2014). *Pomozimo im rasti- priručnik za partnerstvo roditelja i odgojitelja*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Mohorić, M. i Nenadić-Bilan, D. (2019). Učestalost i oblici suradnje odgojitelja i roditelja u katoličkim vrtićima u odnosu na javne i privatne dječje vrtiće u Zadarskoj županiji. *Obnovljeni život*, 74 (2), 249-260
- Petrović-Sočo, B. (1995). Ispitivanje stavova roditelja o suradnji s vrtićem. *Društvena istraživanja*, 18-19 (4-5), 613-625.

Rosić, V., Zloković, J. (2003). *Modeli suradnje obitelji i škole*. Đakovo: Tempo d.o.o.

Rosić, V. (2005). *Odgoj, obitelj, škola*. Rijeka: Žagar d.o.o.

Vukin, V. (2016). *Partnerski odnos odgojno-obrazovne ustanove i obitelji*. Završni rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile.

Internetske stranice

<https://www.sedl.org/connections/resources/evidence.pdf> (preuzeto 17.11.2019.)

https://bib.irb.hr/datoteka/758562.Kanji_Boneta_Videnje_partnerstva_obitelji_i_vrtica_ocima_roditelja.pdf (preuzeto 17.11.2019.)

https://www.researchgate.net/publication/269102260_Razumijevanje_partnerstva_i_osposobljenost_odgojitelja_za_gradenje_partnerskih_odnosa_s_roditeljima (preuzeto 18.10.2019.)

<https://learningforward.org/docs/jsd-fall-2009/guerra304.pdf?sfvrsn=2> (preuzeto 18.11.2019.)

<http://www.vrtic-utrina.zagreb.hr/UserDocsImages/protokoli-postupanja.pdf> (preuzeto 18.11.2019.)